

Stavanger, 1.12.2022

Dette brevet sendes på vegne av Norsk ornitologisk forening avd. Rogaland/Birdlife, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Naturvernforbundet, Stavanger turistforening, NJFF Rogaland og Jæren Friluftsråd

Regionalplan for Preikestolen og Lysefjordområdet - Planprogram

Høringsuttalelse

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland (FNF, 998 129 028) viser til høring av planprogram for Regionalplan for Preikestolen og Lysefjordområdet. FNF er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner i Rogaland. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, landskap og friluftsliv.

Hovedinntrykk

Organisasjonene i FNF har arbeidet for å opprette Preikestolen nasjonalpark. Etter Miljødirektoratets vurdering er det verneverdier for å opprette nasjonalpark. FNF mener derfor at regionalplanen må sikre natur- og landskapsverdiene slik at området en gang kan bli nasjonalpark.

Hvordan skal reiselivet utvikles?

I innledningen konstateres det at «Reiselivet skal utvikles». FNF lurer da på hvilken utvikling fylkeskommunen ser for seg? I år har det vært 350 000 besøkene på Preikestolen. Vi mener at utviklingen må skje ved å se potensialet i de som allerede besøker destinasjonen. Utvikling bør ikke være et enkelt mål om vekst, men heller et arbeid for å styrke de premissgivende verdiene. For Preikestolen og Lysefjordområdet er disse natur-, kultur-, og landskapsverdiene. Dette betyr at regionalplanarbeidet bør sette noen rammer for de besøkende gjennom en besøksstrategi.

Medvirkning

FNF og flere medlemsorganisasjoner deltok på arbeidsverkstedet i april. Dette var en god anledning til å gi innspill og bidra med vår kompetanse. Vi håper det gode samarbeidet kan fortsette.

Planarbeidet

FNF er enige i de temaene som settes for planarbeidet. Bevaringen av natur, kulturmiljø og landskap er forutsetningen for friluftslivet og reiselivet i planområdet. Vi er mer usikre på hvorfor «regionale ringvirkninger for reiselivet» blir satt av som eget tema. FNF mener at det er relevant å undersøke de regionale ringvirkningene for friluftslivet, og for bevaringen av natur-, kultur-, og landskapsverdiene i tillegg til reiselivet. Det bør derfor heller inngå i de andre temaene, og ikke stå for seg selv.

Landbruk er ikke tatt opp som eget tema. Ettersom landbruket er en viktig forutsetning for skjøtsel av kulturlandskapet i det avsatte planområdet bør det bli satt av som eget tema. Landbruket har også sterke koblinger til friluftslivsforvaltningen, naturforvaltningen, og reiselivet. Dette bør regionalplanen adressere.

Besøksstrategi

Slik planarbeidet er skissert legges det opp til å gjøre mye av det man vanligvis ville tatt tak i ved en besøksstrategi. Miljødirektoratet har utarbeidet veilederen [M-415](#) for å utvikle besøksstrategier som de benytter i nasjonalparker og i landskapsvernområder, slik som på Jærstrendene. Veilederen har blitt også blitt nyttet i flere av regionalparkene som er underlagt Norske Parker. FNF mener det vil være en styrke for regionalplanarbeidet hvis det tar i bruk en anerkjent veileder og utvikler en besøksstrategi for Preikestolen og Lysefjordområdet.

En besøksstrategi bør sonere bruk av områder. Her bør kunnskapsgrunnlag fra natur-, kulturminne-, friluftsliv-, og landskapskartlegging være grunnleggende for forvaltningen.

Aktuelle plantema

Det vises til nedbygging av naturområdene i Lysefjordområdet og at man trenger kunnskap om dette temaet ved utarbeidingen av planen. FNF er helt enig. Man trenger inngående kunnskap om hvilke arealer som er bygd ned og konsekvensene det har fått. Det vil kunne gi gode forutsetninger for å forvalte områdene for fremtiden. Slik det legges opp nå er det ikke gitt et tidsvindu eller avgrensning for denne kartleggingen. FNF foreslår at man tar utgangspunkt i de siste 30 år og avgrenser det til den planavgrensningen man setter for regionalplanen.

Kulturmiljø

Lysefjordområdet inneholder flere verdifulle kulturminner og kulturlandskap som er viktige å ta vare på. FNF mener det er bra at planprogrammet tar tak i dette, men at det legges opp til en svært ambisiøs plan for kulturmiljø sett i forhold til de andre temaene regionalplanen skal ta opp. Det planlegges omfattende kunnskapsinnhenting og kartleggingsarbeid for hele planområdet. Dette vil kreve store økonomiske bevilgninger over tid. FNF vil bemerke at det er naturverdiene som gjorde Preikestolområdet aktuelt for nasjonalpark og at det er disse turistene først og fremst drar for å oppleve.

Målsetningene og retningslinjene det legges opp til er svært strenge sett i forhold til formuleringene for natur og landskap. FNF mener fylkeskommunen må gjennomgå bruken av modalverb i målsetninger og retningslinjer for hele regionalplanen slik at det blir tydeligere hvilke verdier man ønsker å ivareta.

Natur og landskap

Naturen er grunnlaget for hele planarbeidet. Hadde man ikke hatt den fantastiske naturen langs Lysefjorden ville det ikke vært like mange besøkende. Miljødirektoratet ville heller ikke sagt at området var egnet for nasjonalpark hadde det ikke vært for de unike naturkvalitetene. FNF mener derfor at bevaring av naturkvalitetene bør være den øverste prioritet i planarbeidet. Formuleringen «Vi vil ta vare på landskapet og naturmangfoldet» er derfor for svak. Planarbeidet må legge opp til at man *skal* ta vare på landskapet og naturmangfoldet.

I store deler av planområdet er det landskapsvernområder eller naturreservat. I disse områdene er det vernestyret og Statsforvalteren i Rogaland som regulerer menneskelig aktivitet gjennom forskrift. FNF ønsker en redegjørelse for hvordan en eventuell sonering vil stå i forhold til verneområdene.

Fylkeskommunen skal etablere god kunnskap om naturmangfoldet. FNF mener fylkeskommunen må følge de samme veilederne for kartlegging som Miljødirektoratet brukte i sin vurdering av Preikestolområdet som nasjonalpark. På den måten vil kunnskapsgrunnlaget for hele regionalplanen være av god kvalitet og likt.

I målsetningene blir det henvist til «føre-var prinsippet». FNF støtter dette. Det er svært viktig at man har godt kunnskapsgrunnlag før det tas avgjørelser om tiltak i planområdet. Samtidig vil vi påpeke at Naturmangfoldloven §9 bruker *skal* og ikke *bør*. FNF mener at regionalplanens bruk av føre-var prinsippet må følge Naturmangfoldloven.

Man viser til manglende kunnskap om det marine livet i fjorden. FNF støtter kunnskapsinnhenting for å kartlegge sårbare områder og viktige naturtyper.

FNF mener det bør være to tillegg til målsetningene for natur og landskap. Den første er en videreføring av målsetning fra den gjeldende Preikestolplanen og tar sikte på å ivareta fjordsidene i Lysefjorden. Den andre vil dekke for kunnskapsgrunnlaget til besøksstrategi.:

- *Videreføre prinsippet om at de uberørte fjordsidene i Lysefjorden som helhet skal beskyttes som naturlandskap, og der flora og fauna skal sikres leve- og utviklingsmuligheter.*
- *Det skal gjøres flere biologiske undersøkelser i områder med lite kunnskap, for bedre å kunne ta stilling til behovet for differensiert forvaltning av naturverdiene i fremtiden*

I punkt 1. under «Gjennom planarbeidet skal» står det:

Eksisterende kunnskap sammenstilles om hvor det er viktige naturverdier og/eller hvor det er sårbare naturtyper. Herunder kunnskap om naturområder, viktige viltområder og marint naturmangfold.

FNF mener ordlyden i målsetningen bør endres til:

Kartfeste truede arter og naturtyper i hele planområdet. Vurdere toleransegrensen for artene og naturtypene opp mot nåværende og mulig økt ferdsel og utbygging i fremtiden.

Reiselivsnæringen

FNF har merknader til det overordnede målet.

Hva vil vi?

Vi ønsker å utvikle et helårlig bærekraftig reiseliv i Lysefjordområdet der det legges vekt på natur- kulturmiljø- og landskapsopplevelser.

Vi mener det i for liten grad anerkjenner de fundamentale verdiene som ligger til grunn for reiselivsnæringens virksomhet i Preikestolen og Lysefjordområdet. Nemlig natur-, kultur-, og landskapsverdiene. Det overordnede målet bør derfor være.

Hva vil vi?

Vi vil at natur-, kultur- og landskapsverdiene skal være grunnlaget for et helårlig bærekraftig reiseliv i Lysefjordområdet.

Målsetningene for temaet Reiselivsnæringen er svært lite konkret. Eksempelvis er «Effektiv bruk av teknologi» ikke en konkret målsetning inn i planarbeidet. Effektiv bruk av teknologi er også gjeldende for alle temaene i regionalplanen.

Det legges opp til å markedsføre, fremme og utvikle reiselivsnæringen. Samtidig legges det til grunn tidligere i planprogrammet at man har manglende kunnskapsgrunnlag for natur-, kultur- og landskapsverdiene. Verdier som er selve premisset for næringen. I 2022 var det 350 000 som besøkte Preikestolen. FNF mener det er svært viktig at man bruker regionalplanarbeidet til å arbeide for at de som allerede kommer til Preikestolen:

- Er i regionen lengre når de først er på besøk.
- At de legger igjen mer penger når de er her.
- At man fordeler besøket ut over året.

Det må settes tydelige mål slik at man kan evaluere utviklingen. Å satse på å trekke til seg flere turister vil gå på tvers av klimamålene man har satt seg og gi utfordringer knyttet til besøksforvaltningen.



Andre næringsinteresser

FNF er usikker hvordan man har tenkt å gjennomføre forvaltningen for de andre næringsinteressene basert på hovedmålet og planavgrensningen. I hovedmålet står det at:

Hva vil vi?

Vi ønsker å opprettholde næringsvirksomhetene som finnes langs Lysefjorden, og vurdere potensialet for nye bærekraftig etableringer som ikke reduserer områdets attraktivitet for turister og friluftsliv.

Flere av næringsvirksomhetene man har i Lysefjordområdet går på tvers av natur-, kultur- og landskapsverdiene. Hvis man ønsker å opprettholde annen næringsvirksomhet må det komme tydeligere frem hvordan kommunene skal prioritere etablerte næringer opp mot natur-, kultur- og landskapsverdier i saker der interessene møtes. Når det legges opp til å vurdere bærekraftige etableringer er dette en svært vag formulering. Dette må konkretiseres.

Lysefjordområdet innehar viktig infrastruktur knyttet til energiproduksjon og nettilgang. Inngrepene fra denne infrastrukturen går på bekostning av natur- og friluftslivsverdiene. Utviding og endringer i konsesjonsvilkår vil videre kunne ødelegge bevaringsverdige kvaliteter. Dette bør regionalplanen ta tak i.

Regionale ringvirkninger

FNF har to merknader til temaet om Regionale ringvirkninger. Det er satt som mål at man skal:

Sikre samarbeid mellom reiselivsnæringene, kommunene og fylket.

Vi er usikre på hvilket mandat fylkeskommunen har når de setter som mål at de skal sikre samarbeid. Fylkesplanen kan legge opp til og/eller stimulere til samarbeid, men ikke sikre.

FNF mener temaet Regionale ringvirkninger ikke bør stå som eget tema i fylkesplanen. Det er ikke bare avgrenset til reiseliv, men inngår i de andre temaene. Det bør derfor bli tatt opp i alle temaene.

Friluftslivsinteresser

Ettersom Preikestolen og Lysefjordområdet er såpass viktig friluftslivsområde i Rogaland er det viktig at regionalplanen ivaretar disse interessene. Det er derfor gledelig å se at det settes et tydelig hovedmål for friluftslivet.

Vi ønsker ~~lett~~ tilgjengelige friluftsområder som gir gode naturopplevelser og varierte fysiske utfordringer for de besøkende.

FNF mener at ordet lett bør strykes fra målsetningen. Friluftslivsområdene bør ha en ulik grad av tilgjengelighet, tilpasset etter de naturhensyn man bør ta.

Det er bra at man legger opp til å beskrive mer nøyaktig kollektivtilbudet til friluftslivsområdene. FNF mener det også bør legges opp til en høyere frekvens i avganger med buss og båt. Man må også få tilrettelagt for sykkelparkering ved utfartsparkeringene.

Ettersom planen dekker Lysefjordområdet etterlyser FNF at man i større grad fokuserer på friluftsliv på fjorden og tilgangen man har til strandsonen. Padling blir nevnt, men båtlivet i fjorden er også en viktig del av friluftslivet. Ettersom trafikk fra cruisenæringen, hastigheten på trafikken i fjorden og utslipp kan ha følger for friluftslivet ber vi om at dette adresseres.

Tilkomstveier og trafikk til lysefjordområdet

I møte med klimakrisen er det svært viktig at man arbeider for å redusere klimagassutslippene. FNF mener det er bra at regionalplanen skal ta for seg dette. Vi er nysgjerrige på i hvilket omfang man ser for seg å redusere utslippene? Teksten tar tak i cruisetrafikk både lokal og internasjonal, biltrafikk og helikopterturer. Dette er vel og bra, men FNF mener det også er anledning til å se på noen mer overordnede spørsmål.

- Hvilke nasjoner/kontinenter markedsfører man Preikestolen og Lysefjordområdet mot?
- Hvordan kan man sikre at de som kommer på besøk til regionen, blir lengre og opplever mer når de er her?

På den måten kan man ta tak i de største klimagassutslippene, de som skjer i transporten til og fra destinasjon.

Innbyggere og bolyst og Folkehelse og universell utforming

Det er bra at disse temaene blir belyst. For folkehelsen og bolysten i grendene er det viktig at man planlegger og tilrettelegger for nærfriluftsliv.

FNF er usikker på hvordan man har tenkt å legge til rette for å ivareta kravene om universell utforming. I tilrettelegging av friluftslivsområder vil det være behov for å differensiere graden av tilrettelegging for å tilpasse seg natur- og landskapshensyn.

Under målsetningene for folkehelse blir det sagt at:

Det skal også vurderes om det er andre grep som kan gjøres i planen for å bidra til bedring av folkehelsen.

FNF mener dette er en svært lite konkret målsetning. Det bør legges opp til mer målbare mål hvis folkehelse skal være et eget tema for planen.

Planavgrensning

Ettersom regionalplanen er satt til å dekke både Preikestolen og Lysefjordområdet er det klart at den vil få en større avgrensning enn den opprinnelige Preikestolplanen fra 1992. Samtidig er den foreslåtte planavgrensningen av en slik størrelse og et slikt omfang at vi har noen spørsmål og innvendinger.

- Avgrensningen innebærer at planen dekker både landskapsvernområder og naturreservater. Disse har egne forskrifter og forvaltes av egne vernestyrer og Statsforvalteren. Det må legges tydelige føringer for hvordan regionalplanen skal støtte opp om det vernet som allerede eksisterer og hvordan plan og vern skal kombineres.
- Planen inkluderer Jørpeland og Forsand, tettsteder som er viktige innfartssteder til planområdet. Samtidig er Årdal, Tau, Sandnes, Stavanger og Sirdal ekskludert. Vi spør oss hvorfor nettopp Jørpeland og Forsand er inkludert?
- I sør følger ikke planavgrensningen kommunegrensen mot Gjesdal og man mister et viktig friluftslivsområde i Frafjordheiene. Hvorfor er dette gjort?
- I nord følger ikke planavgrensningen den foreslåtte grensen til Preikestolen nasjonalpark, som gikk langs Tysdalsvatnet. Regionalplanen følger i stedet fjellryggen lengre sør. Hvorfor er dette gjort?

Konsekvensvurdering

De aktuelle temaene som er satt for konsekvensvurderingen er i tråd med planens formål. FNF mener at det som er skissert bør være et minimum og at det med fordel kan konkretiseres bedre. Temaet «endringer i arealbruk» er svært åpent og kan derfor gi svært åpne svar. Ettersom planen skal ivareta natur av nasjonal interesse og arealendringer er naturens største trussel mener vi dette må komme sterkere frem.

I temaet «6.4 Tilkomstveier og trafikk til Lysefjordområdet» blir det skissert at:

Klimagassutslipp som følge av transport til og fra Lysefjordområdet beregnes.

FNF lurer på om dette skal innebærer beregninger av transporten turistene har til og fra destinasjon fra avreiseland? Og om klimagassutslippene til en evt. turistvekst skal inngå i en konsekvensvurdering?

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Rogaland

Endre Hovland
Koordinator
FNF Rogaland

Kopi:

Statsforvalteren i Rogaland

Hjelmeland kommune

Sandnes kommune

Strand kommune